

**ТИЛ, АДАБИЁТ, ТАРЖИМА, АДАБИЙ
ТАНҚИДЧИЛИК: ЗАМОНАВИЙ
ЁНДАШУВЛАР ВА ИСТИҚБОЛЛАР**

халқаро илмий-амалий анжуман материаллари

ТЎПЛАМИ

2022 йил 15 апрель

Бухоро

career he aspires to. Ettore encourages Henry to join the American Army because it pays him more than the Italian Army. Moretti's moral values are reflected in his idea of joining the U.S. Army because he prefers to serve in an army that pays him more for his services. Henry's experiences of the Great War changed his outlook and attitude, making him feel disconnected as he participated in a war that would destroy and kill lonely, disgusting, and innocent people.

In fact, it is the combination of love and war that makes this book so powerful and memorable. The protagonist of Hemingway's novel "The Bell Rings" says to himself about the woman he loves: "If you love her so much and you have to fill in the gaps for the continuation of the relationship, you have to fill it with urgency." Frederick Henry in "A farewell to arms" could have said the same thing about his relationship with Catherine Barkley. Since they meet every day at a time and place that could be their last, Frederick and Catherine should appreciate every drop of the love and passion in their relationship.

Conclusion. A farewell to arms is the best novel ever written about World War I (Erich Maria Remark's Silence on the Western Front ranks second) and is one of the best American books on World War II, Norman Meyler's Naked. It is compared to works such as Joseph Heller's The Dead and the Handcuffs-22, James Salter's The Hunters, and Tim O'Brien's What They Carry. And yet, "A farewell to arms" is also a delicate love story, one of the most delicate and moving stories ever written. It is compared to William Shakespeare's Romeo and Juliet and the information is correct. Both stories are about young lovers who have been confronted by their communities. (In Shakespeare's play, Montague-Capule has a problem with blood feuds; in Hemingway's novel, the Great War is to blame.) Both stories seem to vibrate with a sense of painful destruction, intensifying as these stories approach their conclusions. And both end in a heartbreaking tragedy. If not one of the greatest love stories ever told, "A farewell to arms" is one of the greatest of the twentieth century.

Used literature:

1. Baker, Carlos. *Ernest Hemingway A Life Story*. New York: Charles Scribner's sons. 1969. Print.
2. Bloom, H. E. (2010). Bloom's guides: A farewell to arms. Infobase Publishing: New York.
3. Bressler, C. (2003). *Literary criticism: An introduction to theory and practice*. Pearson Educational Limited: London.
4. Clerk, G. (2007). *Farewell to arms: A brief economic history of the world*. Princeton University Press: New York. Farley, A. (2013). *Elements of Modernism in American Literature*. The Classroom.
5. Hering, F. (2010). *Teaching Ernest Hemingway's a farewell to arms from multi critical perspective*. Prestwick House:

О.ХЕНРИ ХИКОЯЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЁЗУВ УСЛУБИ

Насридимова Ситора Уткировна,

БухДУ 1- бокч магистранти

sitora_nasridinova@mail.ru

Илмий раҳбар: ф.ф.ф.д М.Р.Каличева

О. Хенри тақаллуси остида уч воздан ортиқ бетакроп хикоялар яратган Уиллем Сидней Портер ўзининг кеч кимга ўхшамас ёзув услуби билан жакон адабиётда муносиб ўрин эгаллади. Хикояларда юморнинг кучли ифодаси, киноланининг мохирона кулланилиши, асарда зечаётган hodисаларнинг усталлик билан очиб берилиши, асар қаҳрамонлари ўртасидаги чин муҳаббатнинг тараннум этилиши ва ўқувчи ўқийётган асарининг охириги таҳмин қилаётган бир пайтда, воқеаларнинг ужуман кутилмаган ҳолатда яқун топиши – адабнинг ўзига хос ёзув услубига хос жиҳат ҳисобланади.

Услуб деганда, тилнинг инсон фаолиятининг муайян соҳаси билан боғлиқ вазифаларга кўра ажратилиши тушунилади. Бадий услуб эса тилнинг коммуникатив ва эстетик вазифалари бирлиги билан бошқа услубларга хос унсурлардан кенг фойдаланиши,

экспрессив ва тасвирий воситаларнинг кўп ишлатилиши, сўзларнинг образли, кўчмаметафорик қўлланиши белгилари билан ажралиб туради. Сўз бойлиги уларнинг ранг-баранглиги, тўғри ва кўчма маъноларни бадний нутқда ифодаланилиши бадний адабиётнинг барча жанрларида намоён этилса-да, сўз ишлатиш, сўз танлаш, тасвир усули, тил воситаларининг қўлланилиши ихсониятларига бир мезон билан ёндашиб бўлмайди. О.Хенри ўзининг хикояларида бадний услублардан кенг фойдалана олган ёзувчилар сирасига кирди. Адиб хикояларининг халқ тилига мос ва мос тарзда аниқ, тушунарли ва лўнда килиб ёзиллиги – ўқувчининг диққатини жалбоб, уни воқеа-ҳодисаларнинг хикоясини билишга тобора қизиқишини орттиришини унинг дунёга машхур “The Gift Of The Magi” (“Афсунгарлар совғаси”), “The Last Leaf” (“Сўнги яшил”), “A Retrieved Reformation” (“Обращение Джесси Валентайна”), “After Twenty Years” (“Илтирима йилдан сўнг”) каби хикоялари орқали билишимиз мумкин. Ушбу хикояларда адиб севги-муҳаббат, садоқат ва дўстлик мавзуларига алоҳида урғу беради. Ёзувчи сюжетли бурилиш бадний қурилмасининг қутилмаган хикоя услубини ҳар бир хикоясида ўзгача тарзда тасвирлайди.

Сюжетли бурилиш – бадний асарда сюжет йўналишини ёки қутилган натижасини тубдан ўзгартирувчи бадний қурилма ҳисобланади. Сюжетли бурилишни бадний асарда қўллаш учун турли қил усуллар қўлланилади, масалан, муаллиф маълумотни ўқувчидан яшириши ёки уни ноаниқ ёхуд нотўғри маълумотлар билан қалғитиши мумкин. Сюжетли бурилиш бадний қурилмасининг асарда қай тарзда қўлланилишига қараб бир неча турларга ажратилади:

1. **аналогиясис ёки кашфийёт категорияси** – бу асар қаҳрамонининг ҳақиқий қимлигини, шахсини бирданга тан олинлиши. Ушбу техника орқали олдиндан қутилмаган характер маълумотлари очиб берилди.
2. **Ёлга олиш (flashback)** ёки аналесис категорияси – бу бирданга ўтмишдаги сирли воқеага қайтиш, китобхонни жумбоқни ечалдиган, илгари номъалум бўлган айрим маълумотлар билан ҳайратда қолдириш.
3. **Cliffhanger** яъни башорат қилиб бўлмайдигини ҳолат – бу бадний адабиёт сюжет қурилмаси ҳисобланиб, унда асосатда қолган бош қаҳрамон эпизоднинг охирида ҳайратланарли ишорага дуч келди ва ўқувчи қаҳрамоннинг қайси ҳолатни танлашига қучли қизиқиш билдиради.
4. **Ишончсиз хикоятчи (unreliable narrator)** категориясида муаллиф олдинги воқеанинг уйдирма эканлигини очиб, охирида бураб қўяди ва шу тариқа китобхоннинг контекст ҳақидаги олдинги тахминларини шубҳа остига қўйишга мажбур қилади. Бу категория Агата Кристининг “The Murder of Roger Ackroyd” (Рожер Акройднинг ўлдирлиши) романида ишлатилган.
5. **Қутилмаган янгов бадний услуби** хикоянинг охирига яқин қўлланилганда, китобхоннинг олдинги воқеалар ҳақидаги бутун тасаввурини ўзгартириши ёки умуман бошқа бир индиқатни масалани келтириб чиқариши мумкин. Қутилмаган хикоя услуби жуда самарали ҳисобланади, чунки бу услуб китобхонни асарга боғлаб қўяди. Мутотлаз қитмоқтанда ўқувчи муаммонинг қалитини қидириш учун қайта-қайта китобни орқага зарадлайди.

О.Хенрининг қуйидаги хикояларида бу услубдан мохирона фойдаланганлигининг шохиди бўлади. “The Gift Of The Magi” (“Афсунгарлар совғаси”) хикоясида *“Делла турмуш ўртоғи Жимнинг унга берган совғасини шонша-нишанча очиб қуралида қўзларидан шашқатор шилар оқа бошлайди. Қачондан бери бу қимматбаҳо тошлар билан безатилган, тошбақа қўстидан ясалган бу тарақлар ўзида бўлишини жуда хоҳлаган эди, лекин энди анча вақтгача унга керак бўлмастлигини дарҳол анлағанди. Чунки совғасини Жимга Мелод қўни совғасини олиш учун у бисотидаги ягона қимматбаҳо хазинаси, жиподор сочларини қирқитириб, сотиб қам бўлган эди. Делла бу қилга Жимга бобоси қамда отасидан мерос қолган тилла қўнтак соатида тақаладиган плагина занжир сотиб олган эди. Аммо бу занжирнинг энди қараги йўқ, чунки Делла учун олган тарақлар шў тилла соатнинг*

қўлига олимаган эди”. Айнан шу парчада адиб киноя (dramatic irony) ва қутилмаган киноя (twist ending) услубини қўллаган.

“The Last Leaf” (“Сўнгги япроқ”) хикоясида ўлим тўшагида ётган, зотиалжам касалига йўлиққан Жонси ўзининг умрини дераздан кўриниб турган печакгўлнинг бирма-бир тўғилиётган япроқларга боғлайди. Гўёки, энг охири барг тўғилса унинг жони ҳам узиладигандек. *“Бир неча кун тинмай ёган ёмғирдан кейин ҳам, қаттиқ эсан шамол таъсирида ҳам ўша биринчи барг тўғилмагандан ҳамон деразда кўриниб турарди. Чунки бу ҳақиқий барг эмас балки, ўлимни кўтиб ётган Жонсга умид бераётган, ўша машҳур, соғуқ тунда деразда чизилган сурат эди қалас. Бу сурат зотиалжам касаллигидан вафот этган жаноб Берманнинг шоҳ асари эди...”* О. Ҳенри бу хикоядаги қутилмаган бурилишни шундай тасвирлаган: *Жаноб Берман ўз ҳаёти эвазига Жонсининг ҳаётини қутқариб унга яшашга бўлган умид учқунларини қайта жо этди ҳамда қачондан бери режалаштириб келаётган шоҳ асарини қайтариш учун ўз жонини фидо қилди. Хикоядаги доктор ҳамда Жонсининг дутонаси Сюз суҳбатини эсласак, доктор Сюздан “ – Жонсининг ҳаётида бирор эркак борми, севгилсизми, хушторисми умга умид берадиган” – деб сўрайди. Қолбўки, немис фамилиясида инглизча “шап” (эркак) сўзи бўлган Берман Жонсининг ҳаётига умид бағишлайди.*

“A Retrieved Reformation” (Обращение Джимми Валентайна) хикоясида севгиси учун эски жиноий хунарини ташлаган қулфбузар Жимми Валентайн Аннабел Адамс – банкирнинг кизига аввалида ғаразли мақсади учун яқинлашмоқчи бўлади ва бу учун Элmore шаҳарчасига кўчиб келади. Ҳақиқатда Аннабелни севиб қолиб жиноятдан воз кечиб қалол яшамокчи бўлади Элmoreда поёзлат дўконини очишга қарор қилади ва ўзини Ралф Д. Спенсер деб таништиради. Эски хунари учун асқотадиган асбоб- анжомларини қадрони Бишпига етказмоқчи бўлган Жимми нонуштадан кейин мистер Адамс, Аннабел, Аннабелнинг турмушга чиққан опаси ва унинг беш ҳамда тўққиз ёшли қизлари биргалашиб банкка киришади. Мистер Адамс янги, ҳаво ўтказмас сейфнинг ишлаш механизми ҳақида Жиммига тушунтираётган пайтда қизалоқлардан бири сейфга қамалиб қолади. Ҳама саросимага тушади, чунки сейф хали соланмаган эди. Шу пайтда Ралф Д. Спенсер ўрнини Жимми Валентайн эгалтайди. Қачондан бери қулфбузар Жиммининг жиноят устида қўлга олмақчи бўлган терговчи Бен Прайс айни дамда бу қолатни кузатиб туради. Жимми содир этадиган ҳаракатидан кейин қамоққа тушиниши ва Аннабелдан умрбод айрилишини билла туриб, қизалоқни тезроқ қутқаришга бел боғлайди ҳамда моҳирона тарада сейф қулфини бузиб, бекуш ётган қизалоқни олиб чиқади. Жиммининг бу ишидан хайратланган Бен Прайс уни қамоққа олиш фикридан қайтади ва банкдан чиқиб кетади. Қинғир мақсади учун банкирнинг кизини кўз остига олган Жиммининг кейинчалик севгидан сарқуш бўлиб, ҳақиқатда севиб қолиши, қамадони ичидаги асбоблар фақат китобмонга эёнлиги, хикоя охирида Жимми сейф қулфини бузиб, асл қамлигини кўрсатгандан кейин ҳам терговчи уни танимаганликлка олиши – ёзувчининг киноя турларидан кенг фойдаланганлигидан далолатдир.

Хулоса қилиб айтганда, О. Ҳенри хикоялари шундай тузилган-ки, унга китобмон бениктёр боғланиб қолади. Хикоя бошида муаммони мавзу ташланади, кейинги қисмида сиз хикоя охирини таъмин қилаётган пайтнингизда, воқеалар тамоман ўзгича тус олади ва сиз қутмаган бурилиш юз беради. Хикоя охирида ечим бериллади ва муаммолар ҳал қилинади. О. Ҳенри хикояларида қўлланилган услубий воситалар хикояларнинг янада қизиқарли бўлишини таъминлаган. Хикоялардаги воқеа ҳодисалар фақат бир қил давом этмасдан, ўзгариб туради. О. Ҳенри ёзган хикоялар оддий туюлсада, жуда чуқур маъно касб этади. У ёзган хикояларида киноя, зомор, метафора ва қутилмаган бурилиш услубий воситаларидан кенг фойдаланиб, ҳамон адабиётида юксак мерос қолдириди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. http://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/1-the_gift_of_the_magi_0.pdf
2. https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/a-retrieved-reformation.pdf
3. https://www.booksite.ru/fulltext/gen/n/genri_o/stories/obrash.htm

Jabborova Ruxsora Jobirovna. THE COMBINATION OF WAR AND LOVE IN THE NOVEL "A FAREWELL TO ARMS"	124
Насриддинова Ситора Уткировна, М.Р.Килгичева. О ХЕНРИ ХИКОЯЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЁЗУВ УСЛУБИ	126
Kholmurodova Osiyo Iskandarovna. A QODIRIYNING "OTGAN KUNLAR VA MENROBDAN CHAYON" ASARLARINING INGLIZCHA TARJIMA TURLARIDAGI FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR VA ULARNING MADANIY XUSUSIYATLARI	129
Rakhimova Nilufar G'iyosovna. "ALISA MO'LIZALAR MAMLAKATIDA" ERTAK MATNIDA ALLEGORIK TUSHUNCHALAR	131
Kamolova Feruza. THE ROLE OF SETTING IN ANGELA CARTER'S "NIGHTS AT THE CIRCUS"	133
Erkaeva Dilnoza Baxtiyrovna. FILM DISCOURSE IN THE CONTEMPORARY WORLD: SEMIOTICS AND ANALYSIS	135
Rakhimova Ugliy Akbarovna. JANE EYRE AND WIDE SARGASSO SEA'S TREATMENT OF FEMINISM AND ITS REFLECTION IN CHARACTER ANALYSIS	137
Raxmatova Shaxrizoda Baxtiyrovna. FEMINISTIK VA EKOFEMINISTIK G'OYALAR VA ULARNING YARATILISH TARIXI	141
3 - ШУЪБА. АДАБИЙ ҶАНҚИДЧИЛИК, АДАБИЙ ЖАРАЁНЛАР, АДАБИЁТДА МИЛЛИЙ КАДРИЯТ ВА МАЪНАВИЯТ МАСАЛАЛАРИ	144
Ahmedova M.B. "MA'NAVIYAT" TUSHUNCHASINING TAHLIL ETILISHI VA TURLICHA TALQINLARI	144
Давронова Шохсанам Ғайбуллоевна. ИСАЖОН СУЛТОН ИЖОДИДА БАДНИЙ ОБРАЗ ТАБИАТИ ВА УСЛУБ МАСАЛАСИ (ОНА ЮРТ СОҒИНЧИ" ХИКОЯСИ МИСОЛИДА)	146
Kasimova Ra'no Raxmatulloevna, O'roqova Mexriniso O'ktamovna. ARTUR KONAN DOYLNING "YO'QOLGAN DUNYO" ASARIDA ILMU-FANTASTIKA JANRI IFODASI	149
Ализова О.И. БАДНИЙ АСАРЛАРДА БИОГРАФИК МЕТОД АСОСИДА ИЖОДКОР ШАХСИЯТИНИНГ АКС ЭТТИРИЛИШИ	151
Амонова Эклола Қодировна. ҲОҒИЗ ХОРАЗМИИ ИЖОДИДА МАНСУР ХАЛЛОЖ ТИМСОЛИ	155
Mekhriniso Rajabovna Kilicheva. SELF-HELP GENRE: FACTORS AND GENDER READERSHIP	158
Qodirova Nasima Saidburxonovna, Abdullayeva Farangiz Azim qizi. JO'RA FOZIL NIHOYALARI POETIKASI XUSUSIDA	160
Hojiyeva Gulchehra Salimovna. SAN'ATGA OID LISONIY BIRLIKLAR TARJIMASIDA LEKSIK-SEMANTIK XUSUSIYATLAR	163
Vozorova Rufina Sharorovna. TARJIMA QILISHDA BA'ZI YONDASHUVLAR	166
М.Тамрова. НЕКОТОРЫЕ ЛЕКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ДЕЛОВОГО ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА	169
Сайфуллоев Бахшилло Нематуллоевич. ФРАНЦУЗ-ЎЗБЕК АДАБИЙ АЛОҚАЛАРИДА ТАРЖИМОН МАҲОРАТИ (АЛБЕР КАМЮНИНГ "ВАБО" АСАРИНИНГ ЎЗБЕКЧА ТАРЖИМАСИ МИСОЛИДА)	171
Ходжаева Нағма. ЛЕКСИКА ФРУКТА В ЛИРИКЕ АЛИШЕРА НАВАН	174
Safarova Zarina G'iyosovna, Sayliyeva Gulruh Aynidinovna. THE GRAMMATICAL ANALYSIS OF METAPHOR AND SIMILE IN THE LITERATURE	176
Sabirova Sabina Olimovna. THE CLASSIFICATION OF COMPLEX SENTENCES IN FRENCH	178
Gulnoza Jumaeva Izatilloevna. THEORY OF LACUNA AND THE PROBLEMS OF TRANSLATION EQUIVALENCE	181